

"אגורה באהלך עולמים"

(תהילים ס"א)

שופטים – תשפ"ב

תמים תהיה עם השם אלוקיך

ומדוע אין ישראל צריכים לפחד מדברים אלו? אומרת התורה מיד: "כי הנה אלהיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם". האומות באים בכוח בשר ודם ואילו ישראל באים בכוחו של הקב"ה. כך היה לאורך ההיסטוריה כדוגמת מלחמת דוד וגוליית. הפלישתים באו בכוח גולית וישראל בכוח השם ולבסוף גוליית נפל וכל עמו עימו.

כאשר נדע ונתבונן שכך היא הנהגת הבורא יתברך, שפעמים שסוגרים על האדם מכל הכיוונים עד שאינו רואה מהיכן תגיע לו הישועה. אבל הוא אינו נשבר וממשיך להאמין ולסמוך על הבורא יתברך, אז ברגע אחד תבוא לו הישועה. כפי שנאמר בתהילים: "רבות רעות צדיק ומקלם יצילנו יהוה". אומר הרד"ק: גם כאשר יבואו על הצדיק צרות רבות, הוא אינו דואג כיוון שידוע שהשם יושיע אותו.

גם כאשר נראה לאדם שאין עוד שום סיכוי להצלה, עליו להמשיך להתפלל ולבסוף יזכה לישועה. כך פועל השם בעולמו וזה המבחן של האדם בעולם. חזקיה המלך אמר לישעיה הנביא לאחר שאמר לו שנגזר עליו למות: "כך מקובלני מבית אבי אבא, אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים" (ברכות, י). כך קיבל חזקיה מדוד המלך, שראה דוד את השטן וחרבו שלופה על ירושלים והמשיך דוד להתפלל להשם שיושיע את ישראל ושמע השם את תפילתו. זה להיות תמים עם השם אלוקיך, שבדרך הקב"ה את האדם אם בזמן מצוקה ומשבר חלילה הוא מאבד את האמונה בהשם. ברגע שאדם ממשיך לדבוק בהשם, אז תגיע לו הישועה.

מסופר על ה' מבריסק שבתחילת מלחמת העולם השנייה שהחלו הנאצים יימח שמם לסגור על היהודים, ברח הרב ומשפחתו לוורשה (לשם עדיין לא הגיעו הגרמנים) ליהודי עשיר. ביתו של אותו עשיר היה מעיין מבצר, קירות הבית היו עבים במיוחד ומוגנים יותר מבית רגיל.

כאשר הגיע הלילה, כל אנשי הבית הלכו לישון כאשר הם לבושים בבגדי היום שלהם מלבד ב' מבריסק שהחליף לבגדי לילה (פיגימה). תמחה על כך בעל הבית ושאל את הרב, כולם ישנים בבגדי היום כיוון שהיו דרוכים, שאולי בלילה נאלץ לעזוב את המקום ולצאת לדרך וכיצד הרב רגוע? השיב לו הרב, דוד המלך כתב בתהילים "יהוה מה רבו צרי רבים קמים עלי. רבים אמרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה". דוד חיבר מזמור זה כאשר רדף אחריו בנו אבשלום וזו צרה גדולה מאוד. רבים אומרים עליו, שאין לו ישועה, דוד סגור מכל וכול. אבל מה אומר דוד? "ואתה יהוה מגן בעדי כבודי ומרים ראשי... אני שכבתי ואישנה הקיצוטי כי יהוה יסמכני" דוד הולך לישון וסומך על הקב"ה. אמר הרב, זו דרגתו של דוד המלך, אבל אני רגוע כיוון שהשתדלתי כל שביכולתי, העברתי את משפחתי והגעתי לבית מבוצר ומעכשיו אני בידיים של השם יתברך ולכן אני רגוע. זה להיות תמים עם השם!

נעמיק מעט בדברים, הגמרא בברכות (ז). אומרת: היה רגיל אביי לומר, לעולם יהיה אדם ערום ביראה. אומר רש"י: להערים בעורמה ליראת בוראו. מה הכוונה להיות ערום? בתורה אנו נתקלים במילה זו אצל הנחש, שהיה ערום מכל חיית השדה.

בפרשתנו מופיע איסור פניה אל מגידי עתידות למיניהם: "לא ימצא בך מעביר בנז ובתו באש קסם קסמים מעוון ומנחש ומכשף. וחבר חבר ושא אל אוב וינדעני ודרש אל המתים. כי תועבת יהוה כל עשה אלה ובגלל התועבת האלה יהוה אלהיך מוריש אותם מפניך". התורה אומרת שדרכים אלו שייכים באומות העולם ויש איסור לישראל להשתמש בהם. יש בקבלה מושג של קבלה מעשית, שע"י שמות קודש מפעילים מלאכים, הזוהר הקדוש מרחיב ואומר דברים קשים ביותר למי שמתמשש בקבלה זו. מייד לאחר פסוקים אלו אומרת התורה: "תמים תהיה עם יהוה אלהיך", בעצם התורה מסכמת ואומרת לאדם כיצד עליו להתנהג.

אומר הרמב"ן: מה הטעם שצריך להיות תמים עם השם אלוקיך? "שנייחד לבנו אליו לבדו ונאמין שהוא לבדו עושה כל והוא היודע אמיתת כל עתיד וממנו לבדו נדרוש העתידות, מנביאיו או מאנשי חסידיו (אלו הכהנים) רצונו לומר אורים ותומים ולא נדרוש מחוטים בכוכבים וזולתם". וגם אם בא מגיד עתידות לאדם וללא פניה מצידו אליו ואמר לו דברים מסוימים לא טובים שעתידים לארע לו, לא נבטח שיתקיימו דבריהם כיוון שע"י התורה, המצוות והצדקות יכול האדם להפוך הקערה על פיה. מסופר בירושלמי על גר שבעברו היה חוזה בכוכבים ופעם אחת לאחר שהתגיייר רצה לצאת לדרך מסוימת וראה שיטרוף אותו אריה. חשב לעצמו שאולי כדאי לדחות את יציאתו ליום המחרת, אבל אז אמר בליבו "אני עכשיו יהודי וצריך להיות תמים עם השם, אז אני סומך רק על הבורא יתברך" ויצא לדרך. ואכן, בדרכו פגש בו הארי ורצה לטרוף אותו, אך נתן לו הגר את חמורו והוא ניצל. אומרים המפרשים, שהאריה בא עליו בגלל שעבר על איסור וחזה בכוכבים. אבל הוא ניצל כי בסופו של דבר הוא סמך על בורא יתברך. ממשיך הרמב"ן ואומר: "אבל אם נשמע דבר מהם, נאמר הכל בידי שמים. כי הוא אלהי האלהים, עליון על הכל, היכול בכל, משנה מערכות הכוכבים והמזלות כרצונו, ונאמין שכל הבאות תהיינה כפי התקרב האדם לעבודתו. ולפיכך אחר אזהרת שאלת העתידות מקוסם ודורש בעד החיים אל המתים, אמר שתהיה תמים עם השם בכל אלה ולא תירא ממגיד עתיד אבל מנביאו תדרוש ואליו תשמע. וזה דעת אונקלוס: 'שלים תהא בדחלתא דה' אלהך' - שלא תהיה חסר ביראתו כי 'תמים' הוא השלם בדבר כמו שה תמים שאין בו מום ושום חסרון וזו מצות עשה".

אומר הנביא ישעיה (נ, י): "מי ככם ירא יהוה שמע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו יבטח בשם יהוה וישען באלהיו". פירושו: אדם שהוא ירא השם, גם כאשר הוא הולך בחושך ולא מאיר לו הדרך, לא ילך למגידי עתידות למיניהם אלא יבטח וישען על השם יתברך.

הגמרא בסוטה (מח): אומרת: "רבי אליעזר הגדול אומר כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה". אותו אחד לא מבין מהיכן יקבל את מזונו מחר ואינו סומך על הקב"ה שייספק לו צורכו ולכן נקרא, קטן אמנה.

עוד חיזוק לעניין התמימות שצריך ללכת עם הבורא מסוף הפרשה שלנו, שם אומרת התורה כשהיו יוצאים ישראל למלחמה היה הכהן המשוח מלחמה אומר להם: "שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם אל ירף לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תעצרו מפניהם". הכהן משתמש בארבע לשונות שונות למנוע פחד מישראל. מסביר רש"י שאלו ארבע לשונות כנגד ארבע דברים שמלכי האומות היו עושים בצאתם למלחמה. היו מגיפים התריסים ליצור רעש גדול, היו גורמים לסוסים לצחול ולהשמיע רעש גדול, היו צווחים בקולם ותוקעים בשופרות. כל זה על מנת להכניס פחד באויב ולגרורם לו לסגת.

ניתן לצפות בשיעור המלא בערוץ של הרב דוד לוי ביוטיוב

נבין כעת היכן הקב"ה ביחס אלינו. שואל הרמב"ן: כאשר נגלה הקב"ה למשה ושולח אותו לגאול את ישראל, שואל משה ואם ישאלו לשמך, מה אומר להם? השיב לו הקב"ה: אהיה אשר אהיה. אם כן, מה העניין לדעת את שמו של הקב"ה? הרי אם הם אינם מכירים אותו, מה יעזור להם שמו? ואם הם מאמינים בו, למה צריך את שמו הרי הם כבר מאמינים? אמר לו הקב"ה למשה, אהיה אשר אהיה- אני אהיה איתם בצרה זו ובצרה אחרת. אמר משה, די לצרה בשעתה. השיבו, אהיה. והכוונה אומר הרמב"ן, שמשה רצה לומר להם את שמו שידעו שיש מציאות השם בעולם. אבל השיבו הקב"ה, אין להם צורך בשמי כי אהיה עמהם בכל צרה ויקראוני ואני אענה וזו ראייה גדולה שיש אלוקים קרובים אלינו ושופטים בארץ.

אין לנו צורך לדעת את שמו של הקב"ה ומציאותו בעולם, נדע כי בכל צרה שלא תהיה, אם נצעק אליו נראה את מציאותו בעולם. אין לנו צורך במגדי עתידות, אנחנו צריכים להיות תמימים עם השם ולפנות רק אליו. על האדם להיות עירני לפיתויי היצר, לניסיונות והמכשולים שהוא מעמיד אותם בהם ואם כנגד היצר לא יהיה האדם ערום, חלילה ייפול אדם בחכתו ואחר כל כבר יהיה קשה לתקן.

לכן אמר אביי, לעולם יהיה אדם ערום ביראה. דע כי הכתובת שלנו היא אחת, עם השם בתמימות. אבל עלינו להיות ערמוניים אל מול היצר הרע.

פתחנו את חודש אלול, חודש הרחמים והסליחות. כאשר שלח משה מרגלים לתור את הארץ פירש התרגום 'ויאָלֹוּן, מלשון אלול. תפקידו של המרגל הוא לחפש ולחקור היכן נקודת התורפה, הנקודה החלשה של האויב וכך ידע מהיכן לתקוף ולהפתיע. כך צריך אדם לחקור בליבו, היכן ומהם נקודות החולשה שלו, היכן הוא נופל ולהיות אמיתי עם עצמו וכל ידע היכן הוא צריך להתחזק יותר ולכוון את העבודה שלו לנקודות אלו וזה העיקר בימים אלו של חודש אלול.

לצערנו אנו לא צריכים לחפש יותר מידי, הדברים די ברורים והגלוי מכל כמו שאמר שלמה המלך "כִּי חָנֵם מְזַרְהָ הַרְשֵׁת" - זו הרשת הסלולרית! היא חנים ונגישה לכולם. והם לדם יארבו, משם תהיה הנפילה לאדם, לאבד את מדרגתו הרוחנית והכל 'בחינם'.

אנחנו לא מבינים כי הרשת היא בור שכל באיה לא ישובו, אנשים צדיקים ויראי שמיים נפלו ברשת זו! רבות ההשפעות של הרשת על האדם בלי שהוא ירגיש, לפתע אין כוח לעבודת השם, אין לו חשק לקום לתפילה או לבוא לשיעור. ובכל יום עוד ועוד אנשים נשאבים ונופלים ברשת זו!

הרב עמאר מספר כי בתקופת ילדותו במקורו, נחלת הכלל בימי אלול היתה לצום יום או יומיים בשבוע. אנחנו לא מדברים על צומות כלל, אבל צריך אדם לקחת לעצמו ספר מוסר וללמוד בימים אלו של חודש אלול, אחרת איך הוא יחקור את הלב שלו? עיי הלימוד אדם מתערר לתשובה וזו ההכנה ליום הדין הגדול. לא העיקר שיגיד אדם "לא פספסתי סליחות אפילו פעם אחת", עליו לחוות שינוי מהותי בעבודת השם שלו לשנה החדשה הבאה עלינו לטובה.

מי שלא יהיה ערום, עלול ליפול! זה הזמן להילחם בייצר, להבין שהרשת הזו שואבת מהאדם זמן יקר ללא קשר לאיסורים שהיא מביאה אותו. אלול זה הזמן לגלות כוחות חדשים, להבעיר את הלב בעבודת השם, לעשות שינוי ולהמשיך שינוי זה והתעלות זו לכל השנה כולה. עלינו לנצל את הזמן ללימוד תורה וחשבון נפש ויהי רצון שזוכה להיות תמימים עם השם אלוקינו וערומים אל מול הפיתויים והניסיונות.

כאשר אנו אומרים על אדם שהוא ערמומי, כוונתנו שהוא מדבר דבר מסוים אבל בליבו חושב בדיוק להיפך. ויותר, שמה שמוציא מפיו, זה לכסות על מחשבותיו האמיתיות שבלבו ורק כאשר נראה את התוצאה הסופית נבין מה מחשבתו האמיתית. כך היה עם הנחש, שפיתה את חווה לאכול מעץ הדעת ואמר לה: את יודעת למה אסור לכם לאכול מהעץ? כיוון שאם תכלו, יהיה לכם כוח אלוקי ותצליחו לברוא עולמות והייתם כאלוקים יודעי טוב ורע. אבל מה היתה תוצאת המעשה? מכאן נבין את כוונתו של הנחש. במקום לברוא עולמות, החריבו עולמות. תהיו כאלוקים- בתחילה היה רואה אדם מסוף העולם ועד סופו ולבסוף, הוא מתחבא בגן. לפתע הוא מרגיש ערום דבר שלא היה לו מחשבה בו כיוון שהיה בדרגה רוחנית כ"כ גבוהה. זו ערמוניות הנחש, שאמר דבר אחד אבל כל כוונתו אחרת ולשם כיוון דיבורו.

דבר דומה מצאנו עם עשוי הרשע. עליו אומרת התורה: "איש יודע ציד איש שדה", מסביר רש"י: שידע לצוד את אביו יצחק בפיו, עיי דיבורו שהיה שואל כיצד מעשרים את המלח: עשוי היה עושה הכל שיחשוב אביו שהוא טוב יותר מיעקב והדבר הצליח כי מעידה התורה שיצחק אהב את עשוי. כל זה החזיק עד יום קבלת הברכות, אז התגלה שעשוי מכר את הבכורה ונכנס איתו ריח גהינם ואז הבין יצחק הכל. זו ערמוניות!

נחזור לדברי אביי שאמר לעולם יהיה אדם ערום ביראה. שהוא אומר 'לעולם' יש לזה משמעות כבדה, משמע גם בדבר רשות וגם בדבר מצווה, בין בקטן בין בגדול. והרי ראינו שצריך להיות תמים עם השם ולא ערמומי, אז כיצד הדברים מתיישבים?

בכדי להשיב על השאלה, נקדים ונבין כיצד פועל היצר הרע.

אומר שלמה המלך **במשלי** (א, ח): "כִּי חָנֵם מְזַרְהָ הַרְשֵׁת פְּעִינִי כֵּל פֶּעַל כָּנָף. וְהֵם לְדָמָם יִצְרְבוּ וְיִפְגְּנוּ לְנַפְשָׁתָם". יש אדם שיוצא לדוג, הוא שם פיתיון בחכה ומשליך למים. לדג יש בולמוס של רעב וזה הדבר המניע אותו ואינו מבחין בסכנה. כן בעל הכנף, הוא אינו רואה את הרשת פרוסה לפניו, אלא רק חיטים לאכילתו. זה "חינם מזורה רשת בעיני כל בעל כנף" והם (הציידים) לדמם יארבו.

כך בדיוק פועל היצר הרע על האדם, הוא זורק לו חכה עם פיתיון. פעם פיתיון של כבוד ואז מעמידו בניסיון בבית הכנסת או בבית עם האישה ומחכה לראות מה תהיה תגובתו של האדם. האם הכבוד הוא המניע אותו? פעמים שהפיתיון הוא קנאה, שרואה את חברו נוסע על רכב חדש והוא עדיין עם רכב מיושן ומתמלא בקנאה. אבל אם האדם הוא חזק ומבין, הוא יכול לקום ולהגיד: יש לי בעיה של גאווה או קנאה וכדו' ואז ניתן לסייע לו להתגבר על הבעיה ולכוון אותו. אבל אם אותו אדם אכל את הפיתיון ואינו מודה שהוא בעל מידות מקולקלות, בעניין הקנאה הוא עלול להחריב את בית הכנסת ולעשות מחלוקות.

שאדם מפספס תפילה, מצוות, שיעורים וגם כשמתפלל מקצר מאוד בתפילתו וכל זה בכדי להרוויח עוד כסף. האדם לא קם בבוקר להתפלל כי הוא חזר בשתיים בלילה מהעבודה. זה לא תירוץ! תאוות הממון מניעה את כולם ואם אדם לא יודע לקום ולהגיד אני רודף בצע תעזרו לי, הוא בבעיה. והיינו יכולים להבין את אכילת הפיתיון אם היינו דגים בלי שכל שלא רואים את הסכנה. אבל אנחנו בני אדם, יהודיים שקיבלנו את התורה ויש לנו המון שכל, איך אנחנו נופלים בפיתיונות הללו? על זה אמרו חכמים: הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מהעולם! מי שנתפס בחכה, עלול ברגע להחריב הכל. הוא משתולל כמו דג שנתפס בחכה ואינו מבין שהוא תפוס. זה שאמר שלמה: הם לדמם יארבו, שהיצר רוצה להוציא את האדם מהעולם ולקחת לו גם את חיי הנצח.

מוקדש לרפואת איתי רפאל בן מירה, רבקה בת שרה, ישראל מרדכי דוד בן שמעון צבי, משה בן רבקה, רחל בן מתילדה, לעילוי נשמת דוד בן מרים, ולהצלחת עם ישראל

ניתן לצפות בשיעור המלא בערוץ של הרב דוד לוי ביוטיוב

שבת שלום! הרב דוד לוי